

סדרנו לאו

פוליטיים אמיצים, שקיבלו על עצמם סיכונים גופניים ונפשיים במאבק על עניין שנראה להם צודק.
מעולם לא ראיתי אדם אמיץ כמו עיצאם סרטאווי.
באהת הפרידות אמרתי לו, ספק בהלצה, ספק ברצינות: „אנא, היוזר! אינני רוצה לכתוב עליך מאמר-הספד כפי שכתבתי על סעיד (חמאמי)!”
והנה אני כותב אותו.

מיוזדת ג'יימס בונד

פעם, אחרי כמה חודשים של היכרות, ישבנו בביתקפה בשדרת סנטינרמיין והחלפנו דיעות.

באמצע השיחה קם סרטאווי כדי לרדת לחדריהשרותים. „אנא, שמור לי על המיוזדה”, אמר, והצביע על מיוזדת ג'יימס-בונד שחורה, שעמדה על הארץ בינינו.

כעבור כמה דקות חזר, ישב במקומו ופיתאום פרץ בצחוק. „המיוזדה הזאת מלאה בסודות של אש”ף, ואני נתתי לצינוי ארור שכמותך לשמור עליה!”

„המיוזדה הזאת יכלה להכיל מיטען חומר-נפץ, ואני האמנתי למחבל ארור שכמותך!” עניתי.

באותו רגע הרגשנו שקרה לנו משהו במרוצת החודשים. כאשר נפגשנו לראשונה, היינו אויבים. התווכחנו בזה, היו בינינו חיזוקי-דיעות חריפים, שגבנו במריבות. והנה, מבלי להרגיש בכך, הפכנו ידידים.

אינני אדם המתיידד בקלות. אך בשנים האחרונות היה עיצאם סרטאווי לידידי בנפש. האמנו איש לרעהו בלי כל הסתייגות, אמן מוחלט. הפקדתי לא פעם את חיי בידיו. בלי היסוס. והוא הניח לי לא פעם לשהות לבדי במשרדו —

כשמאות תיקיני הסודיים פתוחים לפני בחדר הסמוך.
היה לי אה, שנפל במידחמה. עיצאם היה דאחי השני, וגם הוא נפל במידחמה. כי מעולם לא ראינו את מאבקנו אלא כמידחמה על השלום, מילחמה אמיתית שבה יש דהרף את הנפש ולהביא קורבנות, שיש בה התקרמויות ונסיגות, והמצריכה סבלנות איך-כך.

יתכן שבכך מהמצה הסיפור כולו: כשנפגשנו לראשונה, בסתיו 1976, באנו משני עברי החזית של מלחמת ישראל-פלסטין. הוא וחבריו באו מביירות, חבריי ואני באנו מתל-אביב. היינו מודעים מאוד לעובדה שפעורה בינינו תהום של איבה. ואילו בשנים האחרונות חשנו שאנחנו שייכים למיפלגה אחת. מיפלגת-השלום הישראלית-הפלסטינית.

עשרות פעמים, כשנפרדתי ממנו — בנמל-תעופה, במשרד או ברחוב — חלפה במוחי המחשבה: **אולי זוהי הפעם האחרונה?**
הפכנה שריחפה על חייו היתה מוחשית, מתמדת. היינו מודעים זה בכל עת. ריכרנו עליה פעמים רבות.

פעם נכנסנו למיסעדה בפאריס. כמו במיסעדות רבות שם, היו השולחנות מסודרים כך שאחד הסועדים יושב כשגבו אל הקיר, והשני מולו, כשפניו אל הקיר. בהיכנסנו תפסתי אוטומטית מקום כשגבי אל הקיר ופני אל הדלת. קשה לשבת אחרת. הוא ביקש ממני להתחלף. קמתי בלי היסוס וישבתי כשפני אל הקיר. הוא הצביע אל האקדח הקטן שהיה בכיסו ואמר: „זה לא יעזור, אך לפחות מגיע לי לראות את פני הרוצח שלי!” איני יודע אם זכה בכך ברגעיו האחרונים.

פעם, כשירדנו למוסק התת-קרקעי של הבניין שבו שכן משרדו בפאריס, ניגש אל מכוניתו ופתח אותה בלי היסוס. הודעוועתי. „אתה חייב להיוזר!” אמרתי לו. „זהו מקום המועד לפורענות!” הוא שאל אותי איך, וסיפרתי לו שעברתי קורס קצרצר מפי חבלן של מישטרת-ישראל, שנתן לי גם הוראות בכתב כיצד לבדוק מכונית לפני ההתרעה, מחשש פן הונחה בה פצצה. (זה היה אחרי פרשת פינטו, כשרבו האימים על חיי).

„תלמד אותי בהודמנות”, אמר. ושנינו שכחנו.

בפעם האחרונה ראיתי, לפני שבועיים, כהאג בירת הולנד. אחרי יום ארוך, שבו הופענו ונאמנו ביחד, ישבנו מאוחר בלילה בבאר של בית

המלון. הבאר עצמו נסגר מזמן, והיינו מוקפים בחצי תריסר שומרי-ראש, אנשי שרות-הביטחון ההולנדי, וביניהם שומרת-ראש בלונדית יפהפיה. התלוצצנו, כדרכנו, על חיבתו של סרטאווי לנשים בלונדיות תמירות.

ניצלתי את ההזדמנות כדי להפציר בו שוב להיוזר. אמרתי לו שבנסיבות הקיימות אסור לו להופיע בשום מקום שבו נמסר על הופעתו יותר מיומיים מראש. אירגון של התנקשות מצריך הכנות של כמה ימים, ואסור לתת לאויב אפשרות כזאת.

עיצאם עשה תנועת-יד של ביטול. „שום דבר לא יעזור”, אמר, „הרוצחים יכולים להמתין מאחורי כל פינה. צריכים להתנהג כאילו אין הפכנה קיימת, ודסמוך על המזל.”

למחרת יצאתי מהמלון השכם בבוקר, כדי להגיע לנמל-התעופה. לא עוררתי אותו לאמירת שלום. ראיתי את המכשיר האלקטרוני של שרות-הביטחון ההולנדי, שהיה מכונן אל דלת חדרו. כדי לאפשר לשומרי-הראש בחדר הסמוך לפקח על המתרחש.

במוחי חלפה מחשבה: דלת דקה ומכשיר אלקטרוני — זה כל מה שעומד ביני ובין המוות.

ראיתי הרבה גיבורים בחיי. ראיתי את גיבורי אצ”ל, כשהייתי נער וחבר האירגון. ראיתי את אנשי גיבעתי, מגיני נגבה והמסתערים על מוצבי-הצומת. ראיתי אנשים

מאת

אורי אבנרי